

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อานันทมหิดล

ตราไว้ ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

เป็นปีที่ ๑๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สุภมัตถ์ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตกาล ๒๕๕๕ พรรษา
ปัจจุบันสมัชช จันทรคตินิยม สุนสมพัทธ์สร วิสาขมาส ศกต
บักษ์ นวมัตถ์ สิริยคคิกาล พฤษภาคมมาส แวมสุรทิน ชิววาร
โดยกาลยวิจเขต

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ท่ามกลางอุตมสันนิบาต พระบรมวงศานุวงศ์และทูตานุทูตผู้แทนนานาประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนาบดียราชบริพาร เฝ้าเบื้องบาทงกษพริ้งพร้อมกัน คชอนุกรม

ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันทเดชนดิศกรามาธิบดี พระปลุกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชโองการให้ข้าราชการและประชาชนของพระองค์ ได้มีส่วนมีเสียงตามความเห็นดีเห็นชอบ ในการจรรโลงประเทศไทยให้วัฒนาถาวรสืบไป ในภายภาคหน้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินกัน เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นลางชั่วครู่พอให้สภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการราษฎรได้จัด งบประมาณ ประศาสน์นโยบายให้เหมาะสมแก่ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ครั้นแล้วโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สภาผู้แทนราษฎรปรึกษาดำเนินร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ตอนที่ ๓๐ เดิม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

จักรไทย เพื่อตั้งเป็นหลักถาวรแห่งรัฐประศาสนวิธีต่อไป
สภาผู้แทนราษฎรจึงตั้งอนุกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วย
รัฐธรรมนุชน

เมื่ออนุกรรมการได้เรียบเรียงรัฐธรรมนูญฉบับถาวรสนอง
พระเดชพระคุณสำเร็จลงด้วยดี เสนอสภาผู้แทนราษฎร
และสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาปรินิจฉัยมติแล้ว จึงทูล
เกล้าทูลกระหม่อมถวายคำปรึกษา เมื่อทรงพระราชวินิจฉัย
ถึถ้วนทั่วกระบวนความแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการดำรัส
เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยประกาศใช้แต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕
เป็นต้นมา

ต่อมา นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ในขณะนั้น ได้ปรารภกับ นายควง อภัยวงศ์
นายกรัฐมนตรีว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้
พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานแก่ชนชาวไทยมาแต่เป็นปีที่
๑๔ ถึงแม้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญ
เป็นหลักนั้นจะได้บังเกิดความเจริญให้เกิดแก่ประเทศชาติ นับเป็น

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ พระกฤษฎีกา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

ขอเนกราชการ ทั้งประชาชนก็ได้ทราบซึ่งถึงคุณประโยชน์
 ของการปกครองระบอบใหม่เป็นอย่างดีแล้วก็จริง แต่เหตุการณ์
 บ้านเมืองก็ให้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ถึงเวลาแล้วที่
 ควรจะได้เลิกบทเฉพาะกาลอันมีอยู่ในรัฐธรรมนูญนั้น และ
 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 มาตราฐานตรีจึงมีวาระอันประนีประนอมหรือกับสมาชิกสภา
 แทนราษฎรประเภทที่ ๒ พร้อมกับคณะผู้ก่อการขอพระราชทาน
 รัฐธรรมนูญ เมื่อได้ปรึกษาหารือของกันแล้ว รัฐบาลคณะนายคว
 ธนียวงศ์ จึงเสนอญัตติต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๕
 กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ขอให้ตั้งกรรมาธิการวิสามัญ
 คณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาแก้ไขตรวจสอบว่า รัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย สามารถได้รับการปรับปรุงแก้ไข
 เพิ่มเติมอย่างไร และให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้าน
 เมืองและเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นผล
 สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สภาผู้แทนราษฎรจึงตั้งกรรมาธิการวิสามัญคณะหนึ่ง
 เพื่อพิจารณาเห็นว่าควรจะสอบรัฐธรรมนูญตามคำเสนอข้างคั้น
 ที่ กรรมาธิการคณะนี้ได้ทำการตลอดสมัยของรัฐบาลคณะ

ตอนที่ ๓๐ ตอนที่ ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

นายทวง อภัยวงศ์   คณะนายทวี มุขะเทศ   และคณะ
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

คือมารัฐบาลคณะหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้ตั้ง
กรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อรวบรวมความเห็นและเรียบเรียง
บทบัญญัติขึ้นเป็นร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อกรรมการคณะนี้ทำสำเร็จ
เรียบร้อยแล้ว คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแก้ไขอีกชั้นหนึ่ง
แล้วนำเสนอผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ได้ประชุมปรึกษากฎหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ประเภทที่ ๒ และคณะผู้ก่อการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ
ที่ประชุมได้ตั้งกรรมการขึ้นพิจารณา เมื่อกรรมการได้ตรวจ
พิจารณาแก้ไขแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ จึง
ได้เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาลง
มติรับหลักการแล้ว จึงตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง

บัดนี้คณะกรรมาธิการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรได้
พิจารณาและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งร่างรัฐธรรมนูญ
สำเร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทน

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

ราษฎรได้พิจารณาเป็นการสำเร็จบริบูรณ์ จึงได้ทูลเกล้าทูล
กระหม่อมถวาย เมื่อทรงพระราชวินิจฉัยถึงวันที่ครบวัน
ความแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่า ประชากรของพระองค์
ประกอบด้วยชนปรีชาในรัฐาภิบาลโนบายสามารถจรดไกล
ประเทศชาติของตนในอันที่จะก้าวหน้าไปสู่สากลอารยธรรม
แห่งโลกได้โดยสวัสดิ์

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ให้ตรา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ขึ้นไว้ ประสทธิ
ประสาทประกาศให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช
๒๔๘๘ เป็นต้นไป และให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ได้แก้ไข
เพิ่มเติมนี้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธ
ศักราช ๒๔๘๒ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะ
กาล พุทธศักราช ๒๔๘๓ และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่า
ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๘๕

ขอให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ จงเป็นหลักที่
สถาปนาประดิษฐานสมรรถภาพอันประเสริฐ เป็นบ่อเกิด

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๕๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ความผาสุกสันติคุณวิบุลยราศีแก่อาณาประชาราษฎร์ทั่ว
กาลประวัติ นำประเทศไทยให้บรรลุสรรพพัฒนาชัยมงคล
อเนกคุณผลสกลเกียรติยศมโหฬาร ขอให้อาณาประชาราษฎร์
จงมีความศรัทธาเชื่อมั่นศรัทธาในสถาบันจักรีธรรมเป็นเอกฉันท์
ในอันที่จะปฏิบัติตาม และรักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทยนี้ ให้มั่นคงอยู่คู่กับไทยรัฐราชสีมา ความ
เท่าเทียมสถานสมดังพระบรมราชประณิธานทุกประการเทอญ

ตอนที่ ๓๐ ไข่ม ๖๓ ราชบัณฑิตยสถาน ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๕

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว
จะแบ่งแยกไม่ได้

ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเชื้อชาติหรือศาสนาใด ช่อม
อยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

มาตรา ๒ อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทย
พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบท
บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๓ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็น
ที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๔ พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ และ
ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทาง
รัฐสภา

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทาง
คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

มาตรา ๙ การสืบราชสมบัติมิใช่ไปโดยอัตโนมัติแห่งกฎ
มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช
๒๔๖๑ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๐ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ใน
ราชอาณาจักร หรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบิหารพระราช
การไม่ได้ จะได้ทรงตั้งบุคคลคนหนึ่งหรือหลายคนเป็น
คณะขึ้นให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ด้วยความเห็น
ชอบของรัฐสภา ถ้าหากพระมหากษัตริย์มีที่ตั้งหรือ
ไม่สามารถจะทรงตั้งได้ ให้รัฐสภาปรึกษากันถึงขึ้น และ
ในระหว่างที่รัฐสภายังมิได้ตั้งผู้ใด ให้สมาชิกสภาผู้
มีอายุสูงสุดสามคน ประกอบด้วยเป็นผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ชั่วคราว

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๕๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๖

มาตรา ๑๑ ในกรณีพระราชบัญญัติดังกล่าวลง แลจะมีผู้
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตีไว้ตามความในมาตรา ๑๐
ให้สมาชิกวุฒิสภาผู้มายุ่งสูงสุดสามคนประกอบเป็นคณะผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

หมวด ๒

สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๑๒ บุคคลย่อมมีฐานะเสมอกันตามกฎหมาย
ฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการ
อื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา ๑๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา
หรือลัทธิอันใด ๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรม
ตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นไปขัดต่อหน้าที่ของพล
เมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม
ของประชาชน

มาตรา ๑๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย
เคหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การ

ตอนที่ ๒๕ เล่ม ๕๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๗๕

ในเขต การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การค้าสมาคม การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ หรือภายใต้บังคับแห่ง บทกฎหมาย

มาตรา ๑๕ บุคคลที่มีสิทธิเสรีภาพหรือรางวัลหรือทุกข์ ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่ สหภาพบัญญัติ

มาตรา ๑๖ บุคคลมี หน้าที่การพดลกฎหมาย และ มี หน้าที่ป้องกันประเทศ ชำนาญกิจราชการโดยทางเสียดาย และอื่น ๆ ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่ สหภาพบัญญัติ

หมวด ๓

อำนาจนิติบัญญัติ

บทที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๗ รัฐสภาประกอบด้วยพฤฒสภาและสภาผู้แทน ไม่อาจประชุมแยกกันหรือ รวมกัน

มาตรา ๑๘ ร่างพระราชบัญญัติที่ เสนอต่อสภาผู้แทนเป็น กฎหมายได้แต่โดยคำ แนะนำหรือยินยอมของ รัฐสภา

ตอนที่ ๑๐ เล่ม ๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘

มาตรา ๑๘ การตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลใช้หลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญานั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๐ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งรัฐสภาได้ทำขึ้นเสร็จแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๒๑ ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะได้พระราชทานคืนมายังรัฐสภาภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ก็คือ เมื่อมิได้พระราชทานคืนมายังรัฐสภาภายในหนึ่งเดือนนั้นก็ดี รัฐสภาจะต้องปรึกษากันใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันความชอบ ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงภายในสิบห้าวันแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๓๐ (เดิม ๒๓) ราชกิจจานุเบกษา ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๒๑๒ ราชพระราชบัญญัติทั้งหลายจะเสนอมาจาก
คณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนก็ได้

มาตรา ๒๑๓ บุคคลใดจะเป็นสมาชิกพฤฒสภาและสภา
ผู้แทนในขณะเดียวกันไม่ได้

ส่วนที่ ๒

พฤฒสภา

มาตรา ๒๑๔ พฤฒสภาประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้ง
ซึ่งมีจำนวนแปดสิบคน

สมาชิกพฤฒสภาต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ
การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา ให้ใช้วิธีสงเคราะห์นอก
สภะโดยทางอ้อม และลับ

มาตรา ๒๑๕ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้ง
ต้องทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามกฎหมาย
ที่ตราไว้สำหรับเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
อย่างน้อยจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ และมีวิ
ษณะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี
ถือเคยดำรงตำแหน่งข้าราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าหน้าของ

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

มาตรา ๒๖ สมาชิกภาพแห่งพฤฒสภา มีกำหนดเวลา
คราวละห้าปี เฉพาะในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนดสามปี
ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกหนึ่งโดยวิธีจับสลาก แต่ผู้ที่ออก
ไปมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีก

ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราว
ออกตามวาระ ให้รัฐสภาเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามความใน
มาตรา ๒๕ เข้าเป็นสมาชิกแทนตามวิธีการที่กำหนดใน
กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา สมาชิกที่เข้า
มาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้
ซึ่งคนแทน

มาตรา ๒๗ สมาชิกภาพแห่งพฤฒสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

ตอนที่ ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๑

(๕) ขาดคุณสมบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนด

มาตรา ๒๖ ในระหว่างที่สมาชิกผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง
พรรคการเมืองนั้น จะกระทำมิได้

ส่วนที่ ๓

สมาชิกแทน

มาตรา ๒๗ สมาชิกแทนประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎร
เลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองเลือกให้สมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรสภาผู้แทนต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ให้ใช้วิธีลงคะแนนออก
เสียงโดยตรงและลับ

มาตรา ๒๘ คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง
อื่นทั้งหมดยกเว้นที่และวิธีการเลือกตั้งและจำนวนสมาชิก
ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๒๙ อายุของสภาผู้แทนมีกำหนดเวลาคราวละ

คอมมิ๓๐ เดิม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๖

ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึง
คราวออกตามอายุของสภาหรือยุบสภา ให้เลือกตั้งสมาชิก
ขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาจะ
เหลือไม่ถึงหกเดือน สมาชิกที่เข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ใน
ตำแหน่งได้เพียงแต่กำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่
จะยุบสภาผู้แทน เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่ ใน
พระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภา ต้องมีกำหนดเวลาให้เลือกตั้ง
สมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

การยุบสภาผู้แทนจะทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ
เดียวกัน

มาตรา ๑๓ สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาหรือยุบสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการ

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ตอนที่ ๓๐ แก้ไข ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

มาตรา ๓๕ สมาชิกสภาผู้แทนมีสิทธิเสนอญัตติขอเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายตัวหรือทั้งคณะ
ได้ โดยมีสมาชิกรับรองไว้แล้วด้วยสิบสี่คน การลงมติใน
กรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกันกับวันที่ปรึกษา

ตอนที่ ๔

บทที่ใช้เฉพาะภาคที่สอง

มาตรา ๓๕ ก่อนเข้าประชุมที่ สมาชิกพฤกษสภาและ
สภาผู้แทนต้องปฏิบัติตามระเบียบแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
ว่า จรรยาวัไ้และปฏิบัติราชการรัฐสมณคุณ

มาตรา ๓๖ สมาชิกพฤกษสภาและสภาผู้แทน ย่อมเป็น
ผู้แทนปวงชนชาวไทย ในอันความผูกมัดแห่งอาณัติมอบ
หมายใด ๆ และต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตามความเห็นของตนโดย
บริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๓๗ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกพฤกษสภาและ
สมาชิกสภาผู้แทนตามคำสั่งสำนักนั้น ๆ ให้เป็นประธานแห่ง
สภาคนหนึ่ง เป็นรองประธานคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

มาตรา ๓๗ ประธานพฤฒสภาและประธานสภาผู้แทน
มีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ
ของประธานมีหน้าที่กระทำการแทนประธานในเมื่อประธาน
ไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๓๘ ในเมื่อประธานและรองประธานพฤฒสภา
หรือสภาผู้แทนไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกของสภานั้น ๆ
เลือกตั้งกันเองขึ้นเป็นประธานในคราวประชมนั้น

มาตรา ๔๐ การประชุมของพฤฒสภาก็ดี หรือของ
สภาผู้แทนก็ดี ทุกคราวต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน
สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ซึ่งเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๔๑ การลงมติวินิจฉัยข้อปรักษานั้น ให้ถือเอา
เสียงข้างมากเป็นประมาต เว้นไว้แต่เรื่องซึ่งมีบทบัญญัติไว้
เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญ

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามี
จำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออก
เสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๔๒ ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าว
ถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็น
หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้
ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ
มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการ
ประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญ
มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๔๓ สมัยประชุมของทุกสภาและของสภานิติแทน
ย่อมเริ่มต้นและสิ้นสุดลงพร้อมกัน

มาตรา ๔๔ ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของสภาทั้ง
สอง สมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาผู้แทนจะกำหนด
การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายใน
สามสิบวัน นับแต่วันเลือกตั้ง วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำ
ปีให้สภาผู้แทนเป็นผู้กำหนด

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

มาตรา ๓๕ สมัชชารวมการ ญ สมัยหนึ่ง ๆ มีกำหนดเวลา
เก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์ จะโปรดเกล้า ฯ ให้ขยายเวลา
ออกไปก็ได้

อนึ่ง ในระหว่างเวลาเก้าสิบ วันนั้น จะโปรดเกล้า ฯ ให้
ปิดประชุมก็ได้

มาตรา ๓๖ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมพฤฒสภา
และสภาผู้แทนคามสมัยประชุม ทรงเปิดและปิดประชุม

พิธีเปิดประชุมจะทรง พระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมา
ทรงทำหรือจะโปรดเกล้า ฯ ให้รัชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้ว
หรือผู้ใดผู้หนึ่งกระทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้

มาตรา ๓๗ เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน
พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาทั้งสองก็
ได้

มาตรา ๓๘ สมาชิกพฤฒสภาและสภาผู้แทนทั้งสองสภา
หรือสมาชิกของแต่ละสภา มีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสาม
ของจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

นำความกราบบังคมทูลขอให้ทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาทั้งสองได้

ถ้าร้องขอครั้งตัวในวาระก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกแห่งสภาใด ก็ให้ยื่นต่อประธานแห่งสภานั้น ถ้าเป็นของสมาชิกแห่งสองสภา ก็ให้ยื่นต่อประธานแห่งสภาที่มีสมาชิกเข้าชื่อมีจำนวนมากกว่า ถ้ามีจำนวนเท่ากัน ก็ให้ยื่นต่อประธานพฤฒสภา

ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องขอนำความกราบบังคมทูลและรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๘ ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องสมาชิกพฤฒสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนในทางอาญา ศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อนจึงพิจารณาได้ แต่การพิจารณาคดีนั้น ต้องมิให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุม

การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่า จำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งนั้น ย่อมเป็นอันใช้ได้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๗

มาตรา ๕๐ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือ
หมายเรียกตัวสมาชิกพฤกษสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนไป
กักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรับรายงาน
ไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ประธานแห่งสภา
นั้นอาจส่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้

มาตรา ๕๑ ถ้าสมาชิกพฤกษสภาหรือสภาผู้แทนถูกกักขัง
ในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อ
ถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีจะ
ต้องส่งปล่อย ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อนให้มีผลบังคับตั้งแต่
วันส่งปล่อย จนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๕๒ ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนก่อน
เมื่อสภาผู้แทนได้พิจารณาลงมติให้ใช้ได้แล้ว ให้นำเสนอ
ต่อพฤกษสภา ถ้าพฤกษสภาพิจารณาลงมติเห็นชอบด้วยโดย
ไม่แก้ไขแล้ว ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๒๐

ถ้าหากพฤกษสาลงมติไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งร่างพระ
ราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาให้สภาผู้แทนพิจารณาใหม่ ถ้าสภา

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๐ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

ผู้แทนลงมติเห็นชอบตามพฤษภาแล้วก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าพฤษภาลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาให้สภาผู้แทนพิจารณาใหม่ ถ้าสภาผู้แทนลงมติเห็นชอบตามที่พฤษภาแก้ไขเพิ่มเติมมา ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๒๐

ถ้าหากสภาผู้แทนลงมติยืนยันตามเดิมในร่างพระราชบัญญัติที่ส่งกลับคืนมาตามความในวรรคสอง หรือวรรคสาม ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๒๐

มาตรา ๕๓ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินนั้น จะเสนอได้โดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยสมาชิกสภาผู้แทน ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีรับรอง

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินนั้น หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ การตั้งขึ้นหรือยกเลิก หรือลด หรือเปลี่ยนแปลงภาษี หรือผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอัน

ตอนที่ ๑๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

เกี่ยวกับการขายหรืออากร หรือว่าด้วยเงินตรา การจัดสรร
รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการ
ประกัน หรือการไต่เงินกู้

ในกรณีเป็นที่สงสัย ให้เป็นอำนาจของประธานแห่งสภา
ผู้แทนที่จะวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใด เป็นร่างพระราช
บัญญัติเกี่ยวกับเงินหรือไม่

มาตรา ๘๔ ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนได้ลงมติให้
ใช้ได้ และได้เสนอไปยังวุฒิสภานั้น วุฒิสภาก็ต้อง
พิจารณาและลงมติกายในกำหนดสามสัปดาห์ แต่ถ้าร่าง
พระราชบัญญัตินั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน
วุฒิสภาก็ต้องพิจารณาและลงมติกายในกำหนดสิบห้าวัน

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อน ให้หมายถึงวันในสมัย
ประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นได้มาถึง
วุฒิสภา

ถ้าวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาลงมติในร่างพระราชบัญญัติ
ที่สภาผู้แทนส่งมาภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคแรก ก็
ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖ ตราราชกิจจานเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

มาตรา ๕๕ งบประมาณแผ่นดินประจำปี ต้องตราขึ้น
เป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ให้
ใช้พระราชบัญญัติปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๕๖ พุทธสภาและสภาผู้แทน มีอำนาจควบคุม
ราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๗ ในที่ประชุมของพุทธสภาหรือสภาผู้แทน
สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ อัน
เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่
ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยว
กับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๕๘ การประชุมของพุทธสภาและสภาผู้แทน
ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของ
แต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกของแต่ละ
สภาไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าคนร้องขอ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๕๙ พุทธสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจเลือก
สมาชิกในสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจ
เลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกในสภาที่ถาม

ตอนที่ ๓๐ เก็บ ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

เป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณา
สอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภา แล้ว
รายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้ ย่อมมีอำนาจ
เรียกบุคคลใด ๆ มาชี้แจงแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำ
หรือพิจารณาอยู่นั้นได้

เหตุสิทธิบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๒ นั้น ให้คุ้มครองถึง
บุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา ๖๐ การประชุมคณะกรรมการตามมาตรา ๕๕
นั้น ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนจึงเป็น
องค์ประชุมได้

มาตรา ๖๑ พุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจตั้งข้อบังคับ
การประชุมและการปรึกษาของสภาเพื่อดำเนินการตามบท
บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๖๒ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

ตอนที่ ๓๐ ตอนที่ ๓๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๕

(๑) การให้ความเห็นชอบในทางลับราชสมัญญิตตาม
ความในมาตรา ๘

(๒) การตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความ
ในมาตรา ๑๐

(๓) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติกันใหม่ตามความ
ในมาตรา ๒๑

(๔) การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกวุฒิสภาตามความใน
มาตรา ๒๖

(๕) พักเปิดประชุมรัฐสภาตามความในมาตรา ๔๖

(๖) การขงมติความไว้วางใจในคณะรัฐมนตรีตามความ
ในมาตรา ๖๘

(๗) การให้ความยินยอมในการประกาศสงคราม
ตามความในมาตรา ๗๕

(๘) การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญาตาม
ความในมาตรา ๗๖

(๙) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามความใน
มาตรา ๘๕

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

(๑๐) การตีความในรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๗๖

(๑๑) การแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามความในมาตรา ๗๘

มาตรา ๖๓ ให้ประธานพฤฒสภา เป็นประธาน ของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และให้ประธานสภาผู้แทนเป็นรองประธาน

มาตรา ๖๔ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมและหาญปรึกษาของพฤฒสภาโดยอัตโนมัติ

มาตรา ๖๕ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบทใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้โดยอัตโนมัติ

หมวด ๔

อำนาจบริหาร

มาตรา ๖๖ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งรัฐมนตรีชั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกอย่างน้อยสี่คน อย่างมากสิบแปดคน

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานพฤฒสภาและประธานสภาผู้แทนเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

รัฐมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

มาตรา ๖๑ ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๖๔ รัฐมนตรีผู้มีได้เป็นสมาชิก ส่อมมีสิทธิไปประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในพจนตกาสภาผู้แทน หรือในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ นั้น ให้นำมาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๖๕ ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจของรัฐสภา

รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อรัฐสภาในทางรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวงหรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๖๖ รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อสภาผู้แทนลงมติไม่ไว้วางใจในคณะตามมาตรา ๓๔ หรือรัฐสภา

ตอนที่ ๓๐ วรรค ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

ไม่ให้ความไว้วางใจตามมาตรา ๖๘ หรือ เมื่อสภาพแห่งชุดที่มี
ส่วนให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีในขณะที่เข้ารับหน้าที่นั้น
สิ้นสุดลง ในกรณีดังกล่าวนี้และในกรณีที่คณะรัฐมนตรี
ลาออกจากตำแหน่งเอง คณะรัฐมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ใน
ตำแหน่งเพื่อดำเนินงานไปจนกว่าจะได้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา ๗๑ ความเป็นรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว โดย

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามความในมาตรา ๒๗ (๔)
มาตรา ๓๓ (๔)
- (๔) สภาพผู้แทนลงมติไม่ไว้วางใจ

มาตรา ๗๒ ในเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอัน
จะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ หรือ บำรุงบังคับภัยพิบัติ
สาธารณะ และจะเรียกประชุมรัฐสภาให้ทันทั่วทั้งที่ได้จัด
หรือเมื่อกรณีเช่นว่านี้เกิดขึ้นในระหว่างสภาพผู้แทนถูกยุบก็ได้
พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่น
พระราชบัญญัติก็ได้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

ในการประชุมรัฐสภาในคราวต่อไป ให้มีพระราชกำหนด
นั้นเสนอต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนด
นั้นก็จะเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้ารัฐสภาไม่อนุมัติ พระราช
กำหนดนั้นก็ป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้
เป็นไปในระหว่างที่ไซ้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ

มาตรา ๘๓ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้าคณะรัฐมนตรี
เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับราชการภายใน หรือเงิน
ตราฉบับใด จะคงได้รับการพิจารณาโดยความลับเพื่อ
รักษาประโยชน์ของแผ่นดิน จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์
เพื่อทรงตราเป็นพระราชกำหนดให้ไว้บังคับตั้งพระราช
บัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะ
คงนำเสนอต่อรัฐสภาภายในสองวันนับแต่วันประกาศใช้
และให้นำความในวรรคสองและวรรคสาม แห่งมาตรา ๘๒
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตอนที่ ๓๐ เริ่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๕

มาตรา ๑๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกและมณฑลภาวะและวิธีกำหนดกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๑๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความยินยอมของรัฐสภาแล้ว

มติให้ความยินยอมของรัฐสภา ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

มาตรา ๑๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตใดโดยหรือจะตั้งออกพระธรรมนูญเพื่อให้กระทำการไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

มาตรา ๘๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๘๘ ภายใต้งบบังคับแห่งมาตรา ๘๘ และมาตรา ๖๖ บทกฎหมาย พระวาระหัตถ์เลขาและพระบรมราชโองการโดยอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีคนหนึ่งลงนามรับสนองพระบรมราชโองการเป็นผู้รับผิดชอบ

หมวด ๕

อำนาจตุลาการ

มาตรา ๘๐ การพิจารณาคดีพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๘๑ บรรดาศาลทั้งหลายยกตั้งขึ้นได้แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๘๒ การตั้งศาลขึ้นใหม่ เพื่อพิจารณาคดีพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีหลายคดีในคราวหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีตามกฎหมายสำหรับพิจารณาคดีพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๘๓ ผู้พิพากษาช่วยมืออิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๘๔ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การย้าย และการถอดถอนผู้พิพากษา จะต้องได้รับความเห็นชอบของ คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

หมวด ๖

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘๕ รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

(๑) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(๒) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ให้รัฐสภาพิจารณาพร้อมกันเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งนับเป็นหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วย

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

ในการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรื่องลำดับมาตรา ซึ่งมีคำเสนอแก้ไขแปรญัตติ หรือซึ่งมีการแก้ไขโดยคณะกรรมการ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วต้องนำเสนอรัฐสภา เพื่อพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามสิ้นสุดข้อ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นกฎหมาย ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว จึงให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๒๐

หมวด ๗

บทสุดท้าย

มาตรา ๘๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๘๘ รัฐสภาทรงไว้ซึ่ง
สิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญ

มติในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่า
กึ่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

มาตรา ๘๗ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้ง
หรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๘๘ ในการที่ศาลจะใช้บทกฎหมายบังคับแก่
คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทกฎหมายนั้น ต้องด้วย บทบัญญัติ
มาตรา ๘๗ ก็ให้ศาลระงับการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไว้ชั่วคราว
แล้วให้รายงานความเห็น เช่นว่านั้น ตามทางการไปยัง คณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ให้แจ้งให้ศาลทราบ

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด
และให้ศาลปฏิบัติตามนั้น

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

มาตรา ๔๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งขึ้นเป็นประธานตุลาการคนหนึ่ง และตุลาการอีกสี่สิบสี่คน

ให้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่ทุกครั้งเมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เพราะเหตุที่สภาผู้แทนหมดอายุ หรือถูกยุบ

วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๐ ในวาระเริ่มแรก พุทธสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งองค์การเลือกตั้งสมาชิกพุทธสภาเป็นผู้เลือกตั้งภายในกำหนดสัปดาห์วันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ

องค์การเลือกตั้งสมาชิกพุทธสภาประกอบด้วยผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๕

(ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยยกเว้นข้อห้ามตาม มาตรา ๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แต่อย่างน้อยผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องไม่เป็น ข้าราชการประจำ มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี และมีวิद्याฐานะ ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี หรือ เคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือ เทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งยื่นสมัครรับเลือกตั้งด้วยตนเองต่อ เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาภายในสิบสองวัน นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

วิธีการเลือกตั้งให้องค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา กำหนดขึ้น

มาตรา ๕๑ ในวาระเริ่มแรก สภาผู้แทนประกอบด้วย สมาชิกทั้งราษฎรเลือกตั้ง ตามพระราชกฤษฎีกา ดำเนินการ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ และให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนเพิ่มเติมจำนวนขึ้นอีกโดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งแสน

พระราชกำหนดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มเติม

มาตรา ๑๖ ในเขตจังหวัดใดที่มีจำนวนราษฎรทั้งหมดในคราวครั้งสุดท้ายเกินกว่าหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของราษฎรทุกหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสนถ้าเกินกว่าครึ่งให้นับเป็นหนึ่งแสน

มาตรา ๑๗ ในเขตจังหวัดหนึ่งหรือในเขตจังหวัดหนึ่งหรือในเขตจังหวัดอื่น ถ้าในเขตจังหวัดใดจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ได้มีการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๕ หรือตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แล้ว ก็ให้เพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

มาตรา ๑๘ ในเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่ง ๆ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นกว่าหนึ่งคน ให้มีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกับเขตเลือกตั้ง

มาตรา ๑๙ ในเขตเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกทีหลักเกณฑ์การเลือกตั้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๕ (ฉบับที่ ๓) ซึ่ง

ตอนที่ ๑๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

ศตวรรษ ๒๔๗๘ โดยขยทเว้นข้อห้ามตามมาตรา ๕๐ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

มาตรา ๕๒ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
เพิ่มขึ้นตามความในมาตรา ๕๐ ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด
เก้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๓ ให้เริ่มนับอายุสภาผู้แทนตั้งแต่วันใช้
รัฐธรรมนูญ และให้ถือว่าสภาผู้แทนมีจำนวนสมาชิกเต็ม
ตามที่ได้เลือกตั้งเพิ่มขึ้นในวันครบสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๕๔ ก่อนที่สภาผู้แทนจะมีจำนวนสมาชิกเต็มตาม
ที่ได้เลือกตั้งเพิ่มขึ้น รัฐสภาประกอบด้วยบุคคลสภาตามความ
ในมาตรา ๕๐ และสภาผู้แทนซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับ
เลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช ๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

มาตรา ๕๕ ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการแผ่นดิน
อยู่ก่อน วันใช้รัฐธรรมนูญอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการไป
จนกว่าจะได้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๘

มาตรา ๘๖ ถ้ามีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความ
ปลอดภัยสาธารณะหรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะในระหว่าง
เวลาที่คณะรัฐมนตรีต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการตาม
ความในมาตรา ๘๕ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนด
ให้ใช้บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ให้นำความในวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา ๗๒
มาใช้บังคับแก่กรณีดังกล่าวในวรรคก่อนโดยอนุโลม

รับสนองพระบรมราชโองการ

ปรีดี พนมยงค์

นายกรัฐมนตรี

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

ประกาศ

วิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๔๘๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๘ องค์การเลือก
ตั้งสมาชิกวุฒิสภากำหนดวิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศฉบับนี้ให้เรียกว่า "ประกาศวิธีการ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๘"

ข้อ ๒ ให้ใช้ประกาศนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม
๒๔๘๘ เป็นต้นไป

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๓ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องยื่นสมัครรับเลือกตั้งด้วย
ตนเองต่อเลขาธิการ องค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเวลา

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕

ราชการ ภายในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๔๗๕

ข้อ ๔ ให้ทำการเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา ๗ พระที่นั่ง
อันตสมาคม ซึ่งใจเป็นสำนักงานเลขาธิการองค์การเลือก
ตั้งตามที่ได้จัดไว้ ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๗๕ ตั้งแต่
เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๖.๐๐ นาฬิกา

ข้อ ๕ ถ้ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียง ๑๐ คน หรือน้อย
กว่านั้น ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นองค์การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา
ได้เลือกตั้งแล้วโดยไม่ต้องลงคะแนนเลือกตั้ง

ข้อ ๖ ให้เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา
จัดให้มีความสะดวกและรักษาความสงบ เรียบร้อย ในการ
เลือกตั้งตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๗ ให้มีประธานองค์การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา
รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้ และให้มีอำนาจ
ระเบียบควบคุมการลงคะแนนและกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติ
การให้เป็นไปตามบทแห่งประกาศนี้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๕

หมวด ๒

การสมัครรับเลือกตั้ง

ข้อ ๗ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องนำเงินสำหรับเจ้าหน้าที่
ใช้จ่าย ในการเลือกตั้งเป็น จำนวนหนึ่งร้อยบาท และรูปถ่าย
ของตนขนาด ๒ นิ้ว ๑ รูป พร้อมทั้งหลักฐานแสดงคุณสมบัติ
และวิทยฐานะตามกฎหมายไปมอบให้กับเลขาธิการองค์การ
เลือกตั้งสมาชิกพรรคฯ ในขณะที่ขึ้นสมัครตามความใน
ข้อ ๓ ด้วย

ข้อ ๘ เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งขึ้นสมัครถูกต้องแล้ว ให้
เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกพรรคฯ มีคำสั่งไว้เป็นหลักฐาน
ในวันนั้นแล้วออกใบรับให้แก่ผู้ขึ้นใบสมัคร

ใบสมัครให้ใช้แทนที่เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิก
พรรคฯ จัดขึ้นไว้

ข้อ ๑๐ ให้เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกพรรคฯ
สอบสวนว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสมัครรับเลือกตั้งตาม
ประกาศฉบับนี้ได้หรือไม่ ถ้าสมัครได้ ก็ให้ประกาศรับไว้
๗ สำนักงานเลขาธิการองค์การเลือกตั้ง แต่ถ้าสมัครไม่ได้

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๗๘

ด้วยประการใด ๆ ก็ให้แจ้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทราบโดยเร็ว
และต้องก่อนวันเลือกตั้ง

ข้อ ๑๑ ให้เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
กำหนดเลขหมายประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเรียงตามลำดับ
ที่ได้รับสมัครไว้

ข้อ ๑๒ ถ้าเลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
ไม่ยอมรับสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะ
กรรมการซึ่งองค์การเลือกตั้งได้แต่งตั้งไว้มีจำนวนห้าคน เมื่อ
คณะกรรมการขององค์การเลือกตั้งได้รับคำร้องแล้วให้วินิจฉัยว่า
ให้รับสมัครหรือไม่ แล้วแจ้งคำสั่งไปยังเลขาธิการองค์การ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาก่อนกำหนดวันเลือกตั้ง คำสั่งของ
คณะกรรมการนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุด

หมวด ๓

กรรมการตรวจคะแนน

ข้อ ๑๓ ให้องค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตั้งกรรมการ
ตรวจคะแนนขึ้นเก้าคน เมื่อได้ตั้งแล้วให้ประกาศรายชื่อไว้ ณ

ตอนที่ ๑๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕

สำนักงานเลขาธิการองค์การเลือกตั้ง ให้ถือว่ากรรมการตรวจ
คะแนนตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปมีอำนาจดำเนินการได้

ข้อ ๑๔ การวินิจฉัยในกิจการใด ๆ ของกรรมการตรวจ
คะแนน ให้เป็นไปโดยเสียงข้างมาก

หมวด ๔

การลงคะแนนเลือกตั้ง

ข้อ ๑๕ หีบบัตรเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้ง จะใช้
สำหรับการลงคะแนน ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการองค์การ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้จัดไว้

ข้อ ๑๖ ขณะจะเปิดการลงคะแนนให้กรรมการตรวจ
คะแนนเปิดหีบบัตรเลือกตั้งแสดงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่
 ณ ที่เลือกตั้งเห็นว่า เป็นหีบเปล่า แล้วให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้ง
ไว้ทุกแห่งไว้จนเสร็จการลงคะแนน

ข้อ ๑๗ ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน หีบบัตร
เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่มีความจำเป็น อันจะหลีกเลี่ยง
ไม่ได้ จึงให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดได้ โดยมิให้
บัตรออกจากหีบแล้วให้เปิดไว้ตามเดิม ในกรณีเช่นนี้ให้คณะ

ตอนที่ ๒๕ เล่ม ๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

กรรมการกระทำต่อหน้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งและ
ทำรายงานบันทึกแสดงเหตุในการเปิดหีบบัตรเลือกตั้งนั้นไว้
ด้วย

ข้อ ๑๘ ในวันเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปแสดงตน
ต่อกรรมการตรวจคะแนนและลงชื่อไว้ในบัญชีรายชื่อ เมื่อ
กรรมการตรวจคะแนนจ่ายบัตรเลือกตั้งให้แล้ว ซึ่งให้ผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งดำเนินการลงคะแนน โดยวิธีการของผู้สมัครที่เห็น
สมควรได้รับเลือกตั้ง เป็น สมาชิก พุทธศกานในบัตรเลือกตั้ง
ตามที่กำหนดไว้

ข้อ ๑๙ การลงคะแนนเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิ
เลือกตั้งโดยวิธีการตามข้อ ๑๘ ได้ไม่เกิน ๘๐ ราชข้อ

ข้อ ๒๐ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนหนึ่งจะลงคะแนนให้ผู้สมัคร
รับเลือกตั้งแต่ละคนได้เพียงคะแนนเดียว การกาชื่อผู้สมัคร
รับเลือกตั้งคนใดในบัตรเลือกตั้งฉบับนั้นหลายเครื่องหมาย
ไม่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้คะแนนเพิ่มขึ้นแต่ประการใด

ข้อ ๒๑ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดได้รับบัตรเลือกตั้งเพื่อลง
คะแนนแล้ว ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ตอนที่ ๒๕ เล่ม ๒๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๕

คนใดเลข ให้คนบัตรนี้ไปกรรมการตรวจคะแนนและ
กรรมการตรวจคะแนนบัตรไว้ใหม่^๔หรือขอ^๔

หมวด ๕

การตรวจเอกสารรวมคะแนน

ข้อ ๒๒ ในวันเลือกตั้ง เมื่อถึงเวลา ๘.๐๐ นาฬิกา ให้
กรรมการตรวจคะแนนประกาศปิดการลงคะแนน

ข้อ ๒๓ เมื่อถึงเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ให้กรรมการตรวจ
คะแนนประกาศปิดการลงคะแนนแล้วให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง
เพื่อดำเนินการนับคะแนนต่อไป

ข้อ ๒๔ ในการนับคะแนนให้คณะกรรมการตรวจ
คะแนนวินิจฉัยว่าบัตรเลือกตั้งใดเป็นบัตรเสียหรือไม่ แล้ว
หมายเหตุไว้และแยกแหวไว้เป็นส่วนหนึ่ง

ข้อ ๒๕ บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

- (๑) บัตรปลอม
- (๒) บัตรของผู้เลือกตั้งกาเครื่องหมายกว่าแปดสิบ
- (๓) บัตรซึ่งมิได้กาเครื่องหมายเลย

ราชข้อ

ตอนที่ ๓๐ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

บัตรเข้ามา หรือหมายนอกจากที่กำนันได้ หรือกาเครื่องหมายเลขเลอะเลือนใบชัดเจนไม่สามารถจะวินิจฉัยได้ ให้ถือว่าเป็นคะแนนเสียเพราะรายชื่ออื่น

ข้อ ๒๖ แบบใส่คะแนนซึ่งได้ใช้รวมคะแนนเสร็จสิ้นแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนลงลายมือชื่อกำกับไว้

ข้อ ๒๗ เมื่อปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนเก็บคะแนนโดยเปิดเผย ห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงงานนับคะแนน ต้องทำต่อไปจนเสร็จในคราวเดียว

ข้อ ๒๘ การนับคะแนนเมื่อเสร็จแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนรายงานพรขอ การนับคะแนน พร้อมทั้งมอบหีบซึ่งบรรจุบัตรออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งปิดหีบใส่กุญแจต่อประธานองค์การเลือกตั้งมาซึ่งวุฒิสภาโดยเร็ว

ข้อ ๒๙ ให้เลขาธิการองค์การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาประกาศผลของการเลือกตั้ง แล้วรายงานผลต่อประธานองค์การเลือกตั้งเพื่อรายงานต่อไปยังวุฒิสภาและรัฐบาล

การประกาศผลการเลือกตั้งนี้ ต้องประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการองค์การเลือกตั้งโดยเร็ว

วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๖ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘

ข้อ ๓๐ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนมากที่สุดของมา
จนถึงอันดับที่แปดสิบ โทนี่ไปโตร์ เลือกตั้งเป็นสมาชิก
พฤกษสภา ในกรณีที่โตร์และเขเลน โทนี่มีข้อขัดข้อง
หมายเลขประจำตัวที่สมัครรับเลือกตั้ง และในกรณีที่
ระบอบคนสองที่เขเลนไปโตร์มีข้อขัดข้อง ต้องได้คะแนน
ที่กั้นนั้นข้างล่างว่า โทนี่ได้ หรือไม่ได้ หรือไม่มี ต่อหน้า
ตุลาการ-สภาที่ระบอบที่แปดสิบของพฤกษสภา

วิธีของสภาโทนี่มีคะแนนมาก กิ่งของว ผู้ได้รับคะแนน
ทำกั้นนั้น โทนี่ไปโตร์ ซึ่งมิได้ งามว่า "ได้รับเลือกตั้ง"
ทำของว ทั้ง กิ่ง งาม กิ่งนี้ที่ใช้สลากซึ่งมีข้อความว่า
"ไม่ได้รับเลือกตั้ง" โทนี่ไปโตร์ ได้สลากซึ่งมีข้อความว่า
"ได้รับเลือกตั้ง" ผู้หนึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก
พฤกษสภา

หมวด ๕

การคัดค้านการเลือกตั้ง

ข้อ ๓๑ ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด เห็นว่าผู้ได้รับเลือก
ผู้ใดมิได้รับการเลือกตั้งโดยชอบแล้ว มีสิทธิยื่นคำร้อง

ตอนที่ ๑ เล่ม ๖๓ ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘

คัดค้านต่อคณะกรรมการตามความในข้อ ๑๒ ภายในกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันเลือกตั้ง

ข้อ ๑๒ เมื่อคณะกรรมการได้รับคำคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาสอบสวนวินิจฉัยว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งซึ่งถูกคัดค้าน ได้รับเลือกตั้งซึ่งโดยชอบแล้วหรือไม่ หากการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยชอบก็ให้รับเลือกตั้งใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ณ ขณะนั้น

เมื่อได้มีคำสั่งเลือกตั้งครั้งแล้วในวรรคต้นแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งที่ได้กระแ่นรองราชบัณฑิตที่ ปลัดได้เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งแทนตามลำดับ ในกรณีที่กระแ่นเหล่านี้ให้มีข้อบกพร่อง ๑๐ มาใช้บังคับไปก่อน

ในระหว่างที่คณะกรรมการมิได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งถูกคัดค้านนี้เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งโดยชอบ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘
แบบ พหุโยคิน
ประธานองคมนตรีและเลขาธิการสมาชิกรัฐสภา